

† SV. OTAC PAPA PIJO XI.

Bio se povukao da se spremi za svečani spomen na dva znamenita događaja: na šesnajstu godinu svoga krunisanja i na desetu znamenitoga lateranskoga ugovora. Pripremao je osobitom radosti i naročitom pomnjom svoj govor što će ga reći . . . Možda posljednji puta . . . Čutio je kako mu opadaju sile iza oduže teže bolesti u ovim visokim godinama . . . Htio je iskoristiti nastupilo olakšanje . . . Ali, Božjoj se providnosti svidjelo drugačije . . . Ponovilo se opet jače pogoršanje . . . Na žalost — posljednji puta. Sveti Otac primio je zadnje sakramente, blagoslovio prisutne, molio za mir u svijetu, nazvao sveto ime Isusovo — i predao Gospodinu plemenitu svoju dušu uoči velikih svečanosti.

Imao je 11. veljače 1939. da prima visoke odličnike svijeta kao vrhovni poglavar Crkve. Mjesto toga slavlja na zemlji, prima milosrdni nebeski Otac njega, slugu svoga dobrog i vjernoga, u svoje slavlje na nebu.

Sv. Otac moli, radi i trpi za čitavoga svoga življenja do posljednjega časa. Iza rada i strpljivoga bola oprašta se u molitvi s ovim svijetom. Na Božji poziv prelazi jednako pouzdano u drugi, bolji, vječni život. — Mi žalimo za njim, ali zapravo žalimo sebe, jer smo izgubili dobrog i miloga Oca — Božjega Namjesnika na zemlji. Ne žalimo Njega, jer smo uvjereni da Njega čeka beskrajna milost Božja, a i zaslužena nagrada za velika njegova i odlična djela na zemlji.

Nebrojene su ispisane stranice o neumrlom Papi Piju XI. rođenom: Achille Ratti. Čitav se svijet, ne samo katolički, još i danas natječe da mu barem sada, iza smrti, izreče svoje toplo priznanje i duboku zahvalnost. Savjest se probudila i u onima, koji su u načelu protiv Krista, Crkve i Papinstva. U ovoj postojanoj svjetskoj krizi mora da priznadu, kako bi bilo svijetu drugojačije lice i naličje, kad bi se bilo poslušnulo Pija XI. i časne njegove prethodnike.

Istina, pravda i ljubav — osnovice ljudskoga društva; mir i blagostanje — ideali čovječanstva; duhovna sreća i nestanak bijede — jedina želja zapostavljenih, odbačenih, pogaženih ljudskih srdaca: sve to i više uživao bi u znatnom dijelu svaki pojedinac da su ljudi slušali tople vapaje nemoćnoga starca u Vatikanu Pija XI. Ali tada za Njegova zastupnika nije bilo mjesta čak ni u — Ligi naroda!

Iza smrti čitamo kako su jednodušni nesamo Chamberlain i Mussolini, već i Herriot i Ribbentrop, da Roosvelta, Smitha i t. d. i ne spominjemo: čitamo kako prijatelj i protivnik rimokatoličke Crkve izdiže dubinu i visinu, plemenštinu i požrtvovnost Pija XI. Što više! Vođi svjetovne politike, kao i pretstavnici savremene kulture, izriču naročito i svoje udivljenje istoj rimokatoličkoj Crkvi, jer ona stvara inkarnacije, žive uzore božanskih ideja, što ih uči, čuva i brani ova bezuvjetno jedina savršena i uzvišena religija.

Što je zapravo potaklo ponajznamenitije svjetske prvake, inače protivnih ideologija, da javno iznose tolike hvale, čast i slavu Crkvi i njenom Papi? I to u doba duhovno potresenoga i rascjepanoga čovječanstva u obje hemisfere svijeta!

Istina, daroviti Achille Ratti bio je već poznat kao profesor i učenjak, kao enciklopedijski verzirani i radini bibliotekar Ambrozijanske (u Milanu) i Vatikanske (u Rimu) Biblioteke. Znalo se da je kao apostolski vizitator (1918) u Varšavi, zatim i kao poljski apostolski nuncij (1919) došao na glas nesamo sa svoje pobožnosti već i kao uman i okretan diplomat. Zabilježeno je i to da se istakao kao nadbiskup i kardinal (1921) u Milanu radi naročite svoje brige i velikoga takta u svom natpastirskom djelovanju. Brzo je ostavio to mjesto, jer je radi smrti svoga časnoga prethodnika Benedikta XV. († 22. I. 1922) morao da ode u Konklave, koji je neočekivano njega izabrao

Papom. Okrunjen je 12. veljače 1922: imenom Pijo XI. Poduzetni smioni turist na ponajviše evropske vrhunce — postaje kormilarom Petrove lađe na teško uzburkanom moru. Malo iza ubojitoga svjetskoga rata. U kaosu svijeta kao iza Waterlooa 1815. U općenitom nezadovoljstvu što ga iskorišćavaju Marksovi i Lenjinovi epigoni uz ostale mračne sile.

Križ što ga je u obliku Tiare primio Pijo XI. da ga nosi, nerazmjerno je golem u ovo neobično teško doba i za umnoga i plemenitoga Achille-a Ratti. Pijo XI. nosi ga 17 godina, a da ne klone pod njim. Naprotiv mu baš sama smrt pronosi slavu i donosi priznanje cijeloga svijeta — unatoč Loži, Mexiku i Moskvi. Kako da objasnimo ovu neospornu činjenicu?

Rasvjetljuje ju sam Sv. Otac u govoru francuskom hodočašću 30. IV. 1923. u povodu beatifikacije sv. Tereze Maloga Isusa. On iznosi o blaženoj Tereziji i ovu misao: »Tereza, zvijezda, u zrakama svojim nosi Crkvi lijek protiv zala što muče naše doba . . .« Njena je pouka: »Ugoditi Bogu, ljubiti Boga vrševići— Njegovu volju.« »I u buci svijeta« dodaje sv. Otac »i u tišini samostana, svi smo sposobni zato da Njemu prikažemo: bogati mir srca, dušu punu iskrenih osjećaja i da se vježbamo u svetom predanju u Njegovu svetu volju!« (Appel aux Ames Petites p. 35).

Pijo XI. osobiti poznavalac crkvene povijesti i prava, muž širokoga općega intelektualnoga horizonta i velikoga iskustva, zagledao je u srž našega, kako vele »velikoga doba«. Konstatirao je jedino ispravnu diagnozu, da se zapravo radi o velikom bolesniku, koji ima svega, jedino mu nedostaje duševnoga mira. Onoga mira što ga je donio Isus Krist i o kom pjevaju anđeli nad njegovim jaslicama: »Slava Bogu na visini, i na zemlji mir ljudima dobre volje« (Luka 2, 14.). Zato Pijo XI. već u prvoj svojoj enciklici »Urbi arcano Dei« g. 1922. ističe kao naročiti svoj životni cilj »Pax Christi in regno Christi« protiv savremenih lutanja ljudskog društva u pravu i moralu. Jubilejsku godinu svršava sv. Otac naročitom svetkovinom »Krista Kralja Slave«. Duboku misao ove svetkovine za pojedinca i za cijelo ljudsko društvo tumači on i u znamenitoj enciklici »Quas primas« 11. X. 1925. Tu iznosi i dvije spoljašnje karakteristike savremenoga doba, dijametralno oprečne velikoj ideji »Mira Kristova u Kraljevstvu Kristovu«. To je, prvo: zemaljština, zemaljski duh svijeta = Sekularizam: koji

traži u ovom sekulu (življenju) jedini svoj cilj i zadatak. Zato je glavno organizacija ljudi (društvo) u državi. Država je »bog«. Otud izviru: materijalizam, imperijalizam, boljševizam (»ničev«), ekstremni nacijonalizam. Naravno: jer, po seku- larizmu, kako reče Nietzsche: »Bog je mrtav«. Izvor iz seku- larizma kao životnoga načela iznosi drugi princip savremeno- noga društva: *svjetovnjaštvo* = *laicizam*, svjetovni duh u ljudskom društvu. Zapravo praktična primjena pred- njega načela: izživljavati život bez ikakova obzira na Boga, bez utjecaja Božjih načela u zakonima. Dakle potpuna *laici- zacija društva*. Zato: treba križ baciti iz škole i sudnice, nauk o vjeri iz obučavanja u školi, Crkvi oteti zemaljska do- bra, napadati na Kler i Papu, stvarati nacijonalne crkve itd.

Kamo vodi ekstremni nacijonalizam ili apsolutni impe- rijalizam: gledamo mi danas u Evropi i Aziji na svoje oči, kako ga je sv. Otac Pijo XI. gledao u duhu g. 1922 ili 1925, kad je pisao ove svoje monumentalne enciklike. Još je za vre- mena želio upozoriti svijet na kobne dane, ako ne potraže mir Kristov u Kraljevstvu Kristovu. Enciklike: O kršćanskom od- goju mladeži (1929), »*Casti connubii*«, o kršćanskom braku (1930), »*Quadragesimo anno*«, o socijalnim i materijalnim pita- njima po načelima Evanđelja (1931), »*Divini Redemptoris*« protiv komunizma, »*Mit brennender Sorge*« protiv nesretne i pot- puno neznanstvene teorije o rasama i t. d. Sve su to zapravo detaljno izrađene pojedinačne istine iz misli vodilje Pija XI. »*Mir Kristov u Kraljevstvu Kristovu*«.

Dakako da Sv. Otac ne daje samo načela, već iznosi i po- magala kako da se ta načela provedu u življenju. Zato ističe u prvom redu *Presvetu Euharistiju* vječno nepresušno vrelo duhovnoga življenja i napredovanja, i potiče na Euharis- tičke Kongrese kao i na štovanje *Presvetoga Srca Isu- sova*. Brine se za pravi uzgoj i savremenu izobrazbu sve- ćenstva.

Da spriječi potpunu laicizaciju društva, spominje se neka- današnjih vjekova kad su svjetovnjaci živo i aktivno sudjelovali u crkvenom životu i stvara »*Katoličku Akciju*«. Ona treba da i u novom doba kreira kršćanskim duhom zadahnute svjetovnjake, da ih bliže poveže sa duhovnim pastikom i da mu bude uz njegovo vodstvo na pomoć, kako bi se opet uveo Kristov duh u kršćansku općinu i u njoj se podržavao. Mje-

sto laičke države neka se uzgoji Katolički lajikat, neka se okupe svjetovnjaci da budu apostoli svojih porodica i svoje okoline, ne bi li opet Kristov duh prožimao ljudsko društvo. To bi zapravo bilo praktično izgrađivanje i provođenje Mira Kristova u Kraljevstvu Kristovu. Jer svaka pojedina porodica, svaki pojedini katolik i kršćanin trebali bi da budu članovi Kraljevstva Kristova. Dašto i životom, nesamo po imenu. Čitavim svojim djelovanjem, a nesamo po zapisanom članstvu. Punim srcem kršćanske pravednosti i ljubavi, koja će od mnogih članova stvoriti jedno srce i jednu dušu — punu iskrenih i plemenitih djelovnih osjećaja prema bližnjemu i dušu potpuno predanu u Božju volju.

Brojne enciklike sv. Oca Pija XI. za svaku prigodu ljudskoga života: njegovo živo sudjelovanje sa javnim životom svijeta; njegov drhtaj i njegova briga da bi se pomoglo svakom čovjeku: i vjernom i nevjernom, plemenitom mužu i okorjelim pakosniku, kršćaninu i nekrštenom; njegovo živo nastojanje da bez ikakova ličnoga interesa, bez ikakove materijalne koristi za Crkvu postojano vapije i moli državnike i zemaljske glavare za pomoć cijelomu čovječanstvu, za duhovni mir i materijalno spokojstvo milijuna ljudi; njegova apsolutna objektivnost i u oštini osnovana na toploj kršćanskoj ljubavi; njegove efektivne materijalne žrtve za ove ideale svečovjeka; taj veliki Kristov duh u Piju XI. — taj duh doista kršćanski i apostolski pribavio je njemu općenito poštovanje i ovjekovječio mu ime u ljudskoj povijesti.

Rad sv. Oca Pija XI. oćutio se na dvorovima i u diplomacijama katoličkim, kršćanskim i nekršćanskim. Jednako su njegovo praktično djelovanje zapazili u zarobljenoj Rusiji, u razorenoj Španiji, u nesretnoj Kini i Mexiku.

Možda nije nikad i nigdje odjeknula riječ Božja »Kraljevstvo moje nije od ovoga svijeta«, kao što je zadivila svijet, kad se Pijo XI. za volju Božjeg mira g. 1929. lateranskim ugovorom odrekao hiljadugodišnje »Papinske države« i zadovoljio se »Vatikanom«, jednim kutićem Grada da bude »vječni Rim!« Odriče se veliki Papa Pijo XI. svjetovne države, da se lakše održi duhovna Crkva, Kraljevstvo Kristovo, da se spasi nezavisnost duhovnih dobara Kristova društva, da se savršenije razvija duhovna kultura kršćanstva. Sv. Otac Pijo XI. ugleda se u sv. Franju Asiškoga, kad je ono na neopravdani oćev prigovor od-

bacio svomu ocu i haljine — da uzmogne lakše zazivati Boga — svojim Ocem!

Pijo XI. dostojno je nastavio pastirsko i misijsko djelovanje Papinstva, naročito svojih neposrednih prethodnika. Za najnovije doba čovječanstva trebalo je tražiti i utirati nove staze, da većini ljudi zadnjih — recimo — osamdeset godina ne presahnu vazda živi izvori Kristova otkupljenja. Pijo XI. konkretizirao je novim načinom teorijski i praktički mnoge vječne kršćanske istine. Pokazao je kako bi trebalo danas u praksi provesti XIX. vijekova poznata Kristova načela pravednosti i ljubavi prema Bogu i bližnjemu. U Piju XI. kao da je sjedinjen veliki duh diplomata Lava XIII. i asketski, samozatajni, skromni duh Pija X. Kao i ovi jednako je Pijo XI. učenjak i diplomat, kako je i veliki duhovni pastir i učitelj kršćanstva. Socijolog, državnik, misionar. Nikomu nametljiv, dok se sagiba do svakoga i najnižega i najdaljega. Ni pred kim da uzmakne, svakomu da otsječe istinu, ali opet vazda blag i pun Kristove ljubavi. Moli, opominje, osuđuje zlo, ali ne proklinje osobe, već moli za zalutale. Pravedan ne znajući laske, odrješit a da nije naprasan. Vazda otac sviju, raskriljenim rukama čeka, tkogod se odazove milosti Božjoj za koju on postojano moli.

I nas Hrvate milo je primao, kadgod bi došli do njega. I ako smo relativno mali narod gledom na stotine milijuna katoličkoga, a pogotovo svega kršćanskoga svijeta. Znao je i našu slavnu i žalosnu povijest. Očinski se brinuo i za naše prilike i neprilike. Iskreno je žalio kad nije uspjelo provesti već gotovi ugovor, koji bi bio koristan i pravedan za naše crkvene potrebe.

I taj Sveti Otac naš — ostavio nas po Božjem određenju. Ponosimo se s Njim, jer je nesamo njegov život, već i sama smrt Njegova postala Crkvi na korist, Bogu na slavu. Ponosni smo na nj, jer je bio muž doista duhom i srcem velik. Pravi savremeni nasljednik sv. Petra, dostojan namjesnik Kristov na zemlji, uistinu i lično autoritativni vrhovni učitelj i pastir Crkve Kristove. On nije samo naučavao, već je i do krajnih granice proveo u životu riječ Gospodinovu: »Ako hoćeš da uđeš u život — uzmi Križ svoj i slijedi mene!«

Sv. Otac Pijo XI. časno je nosio križ svoj — sve do onoga časa, dok je duhom svojim sreo Gospodina Isusa Krista i pozdravio ga: »Mir . . .« »Isuse« . . .!

Dr. Barac Fran.